

รูปแบบ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถ้าใช้แต่ความอกุศล ใช้แต่ความจริงจิ่งขึ้นไป เหมือนกับคนใช้แรงงานไม่ใช่ปัญญาใจ แต่เวลาอาจารย์จวนนั่งอยู่หน้าผา นั่งบนหน้าผานะ พื้นที่นั่งมันเรียบ แล้วก็จิ่งจิ่งเข้าไป ไปนั่งบนช่ออะไรเดี๋ยวมันก็ตก มันเหมือนกับตาเถรส่องบาตรนะ ตาเถรส่องบาตรเห็นเขาทำก็ทำตาม แต่มันต้องสมควรถิ ถ้าตาเถรส่องบาตร กิริยาการนั่งที่อันตรายนี้มันเป็นไปได้ มันเป็นไปได้หมายความว่าทำให้เราเสียวสันหลัง เรากลัวได้ มันทำให้เราทำความสงบได้มากขึ้น

ที่นี้ไปนั่งบนช่อ มันควรจะทำที่นั่งให้มันเป็นไปได้ ไปนั่งอย่างนี้เมื่อไหร่มันก็ตก คือว่ามันเสี่ยงอันตรายเกินไป มันเป็นแบบว่ามันไม่ใช่ มันเป็นรูปแบบ ได้แต่รูปแบบมาแต่ไม่มีปัญญาตามมาด้วย พอตกลงมาจากลิบเลย มี... มันเป็นไปได้จริงๆ นะ

ถึงบอก โอ... อยู่ที่อาจารย์นะ อยู่ที่ผู้ชี้แนะ อาจารย์ชี้หน้าอย่างไร ถ้ามันเป็นการที่ที่เราขึ้นไปนั่งเพื่อจะให้ความน่ากลัวมันช่วยกดดวงใจ... เป็นไปได้ กดดวงใจให้ใจมันสงบเข้ามาๆ เวลาเราเข้าไป เอาความกลัวอาศัยอย่างนั้นไง อาศัยความกลัว อาศัยผี อาศัยอะไรนี่

ที่สังัด เห็นไหม การทำความเพียรถึงต้องโนที่สังัด ที่วิเวก ที่ว่ามันเสียวอกสันหลัง มันกลัวมันจะได้รวบรวมอันนั้นเข้ามา แต่ไอ้ที่พอมันไม่ได้ อย่างนั้น อาศัยตรงนี้เข้าไป แต่เข้าไปมันทำให้ตกลงมาเสียไปเลยนะ ทำให้เสียหายไปเลย

มันถึงว่าถ้าเป็นรูปแบบ ความเป็นรูปแบบ เราคิดว่ารูปแบบ ประเพณีวัฒนธรรมนี้เป็นรูปแบบ มันเป็นเรื่องเหมือนอาจารย์มหาบัวบอก “แกงหม้อใหญ่” แกงหม้อใหญ่รสชาติไม่ค่อยดี แต่กินได้ทุกคน ระเบียบวินัยเหมือนกันนะ จะประเพณีวัฒนธรรมเพื่อจะให้คนทำได้เหมือนกัน

มันถึงว่าถ้าเข้มนเกินไปคนอื่นก็ทำไม่ได้ ถ้าคนเข้มนเกินไปก็ว่าประเพณีนี้อ่อนเกินไป แต่ถ้าเราปฏิบัติเข้าไป กิริยาของการปฏิบัติ นั่งจำเป็นตั่งนั่งมากไหม? ถ้าจำเป็นตั่งนั่งมาก เราจะนั่งเอานาฬิกาหันหรือ? ไม่ใช่ นั่งเอานาฬิกา

จำเป็นตั่งนั่งมากเพื่อ! เพื่อให้เวลามันมีขึ้นมา แต่ถ้าตั่งนั่งมากหมดเลย คนที่เข้มนั่งน้อยๆ แล้วจิตของเขาสงบขึ้นมา เขาก็ทำได้ นั่งมากนั่งน้อยมันอยู่ที่จริตนิสัยคนนั้น นั่งมากหรือนั่งน้อย ทำความเพียร แต่มากไว้ดีกว่า เพราะมากไว้มันทำให้มันมีโอกาสที่จะเป็นไปได้ง่ายกว่า โอกาสที่จะเป็น เห็นใหม่ ถ้านั่งน้อยโอกาสจะไม่ได้ หนึ่ง แล้วความเพียร เวลามันทำขึ้นไป โอกาสที่จะทำคือว่ามันเห็นช่องทางเข้าทำได้ นี่มันต้องทะลุไอ้ประเพณีนั้นเข้าไปไง ประเพณีนี้เป็นรูปแบบ

นี่เหมือนกัน การนั่งนี้เป็นรูปแบบ เอรูปแบบมานั่งแล้วว่าต้องเลียงอย่างนั้นๆ เหมือนตาเถรส่องบาตร เห็นใหม่ กิริยาการส่องบาตรบอกว่าถูกต้อง แต่ต้องบอกว่าความหมายไม่ใช่ส่องบาตรเฉยๆ ความหมายของครูบาอาจารย์เอาบาตรขึ้นมาส่องเพื่อดูว่าบาตรนี้ชำรุดไหม บาตรนี้ทะลุไหม มันก็มองเห็น

กิริยานั่งก็เหมือนกัน นั่งให้เหมือนๆ แต่ถ้าจิตมันสงบเข้าไปๆ ความนั่งนี่นั่งเพื่อเอาใจ เอาใจสงบใช่ไหม? ต้องการความสงบของใจ เพราะความสุขอันนั้นมันเกิดขึ้น ถ้าใจสงบขึ้นมา มันเป็นการการันตีบุคคลคนนั้นเองว่าจิตมันเข้าไปสัมผัสกับความสงบ

เราปล่อยวางอารมณ์ เวลาเราสบายใจ เรายังสบายใจได้ แต่ความสบายใจนี้มันเป็นอารมณ์เกิดขึ้นจากทาน เกิดขึ้นจากจินตนาการเกิดขึ้น แต่ถ้ามันเป็นความสุขที่เกิดขึ้นจากความสงบขึ้นมา มันไม่ใช่เกิดจากอารมณ์ มันเกิดจากใจนั้นสัมผัสจริงๆ เพื่อใจนั้นปล่อยวางได้จริงใจ

ความปล่อยวางได้จริงมันก็ทำให้มันใจขึ้นมา สัมผัสได้จริง มันใจ คือว่าไม่ต้องมีคนบอก รู้เอง เห็นเอง ปัจจัตตัง รู้จำเพาะตน มันก็มันคงขึ้นมา นี่ใจมันคง เริ่มใจมันคงขึ้นมา เห็นใหม่ ใจอ่อนแอ ร่างกายอ่อนแอ ร่างกายบางคนแข็งแรง บางคนอ่อนแอ แต่จิตใจที่เข้มนั่งอยู่ในร่างกายอ่อนแอก็ได้

ถ้าอยู่ในร่างกายที่อ่อนแอ การทำความเพียรทำไป แต่หัวใจเข้มนั่งมันพลิกแพลงไป ถ้าหัวใจอ่อนแออยู่ในร่างกายที่เข้มนั่ง เห็นใหม่ ตั่งนั่งให้มากขึ้นมา นี่เหตุการณ์ถึงอดอาหารในที่ว่าให้ออดอาหารอดอาหารเพื่อตรงนี้ไป เพื่อที่ว่าให้ร่างกายมันไม่มีพลังงานเหลือใช้มากเกินไป

ร่างกายที่เข้มแข็ง จิตใจที่อ่อนแอ ถ้าจิตใจที่เข้มแข็งอยู่ในร่างกายที่อ่อนแอ นี่มันถึงไม่แน่นอน คือว่าจิตใจที่เข้มแข็งจะอยู่ในร่างกายที่เข้มแข็งนั้นเท่านั้นอย่างนั้นหรือ?

จิตใจมันส่วนจิตใจนะ ร่างกายส่วนร่างกาย กรรมของคนไม่เหมือนกัน กรรมของแต่ละบุคคลสร้างมาไม่เหมือนกัน ร่างกายหรือจิตใจ เห็นใหม่ กรรม คุณติ ดูพระอรหันต์ในครั้งพุทธกาล มีพระนันทะรูปร่างเหมือนพระพุทธเจ้าเปี้ยะเลย ขนาดว่าไปไหนคนจะนึกว่าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้านี้ะอาการ ๓๒ เป็นมหาบุรุษ ที่ว่าร่างกายหนึ่งดงามมาก พระนันทะนี่เกือบเทียบเท่าได้เลย แล้วเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน

แล้วที่พระอรหันต์ที่ว่าเป็นคนเดียว เห็นใหม่ ที่ว่าเขาไม่รู้ นึกว่าเป็นเณรเด็กตัวค่อมๆ ก็นึกว่าอันนี้เป็นที่น่าเอ็นดู ไปลูบหัวเล่น พระพุทธเจ้าบอก “ไม่ได้นะ อันนั้นเขาพระอรหันต์เหมือนกันนะ เป็นบาปเป็นกรรม” ไปเตือนพระเลยนะ นี่พระพุทธเจ้าเป็นคนบอกเองว่าเป็นพระอรหันต์

ถึงบอกว่าเป็นพระอรหันต์คือจิตใจเสมอกันด้วยความที่เป็นพระอรหันต์ แต่ร่างกาย กรรมของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน บางคนมีร่างกายที่เข้มแข็ง ร่างกายที่อ่อนแอ จะนั่นถึงว่ากรรมของคนสร้างมาไม่เหมือนกัน การสร้างมาไม่เหมือนกันนี่คือว่าต้องเป็นระเบียบวินัยนะ ถึงว่ารูปแบบมันสำคัญตรงนั้น จะบอกว่าไม่สำคัญก็ได้ ถ้าเราคิดนะ

ดูอย่างครั้งพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าออกไปโปรดสัตว์ เห็นใหม่ แล้วมีมาณพคนหนึ่งเอาน้ำลูบทั้งวัน กราบทิศ เอาน้ำเปียกราบทิศทั้ง ๖ เห็นใหม่ แล้วก็ต้องแช่น้ำด้วย พระพุทธเจ้าบอกว่า “พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนอย่างนั้น” นั่นนะรูปแบบของเขาทำอยู่ เพราะเขามีความเพียรอยู่ แต่ความเพียรเขาไม่ถูกทาง พระพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าเคารพทิศพระพุทธเจ้าคือไม่เคารพทิศอย่างนี้ เขากราบทิศเฉยๆ” พระพุทธเจ้าบอกว่า เคารพทิศ เคารพครูบาอาจารย์ เคารพพ่อแม่ เคารพคือว่าเพื่อนทิศ นี้บริหารทิศ ทิศของเราทิศทั้ง ๖ กับทิศของเขาไม่เหมือนกัน

นี่เขามีรูปแบบอยู่แล้ว เพียงแต่พลิกให้เข้า ประเพณีวัฒนธรรมนี่ถึงเป็นอย่างนั้นไป ประเพณีวัฒนธรรม เห็นใหม่ คุณติคล้ายๆ กันเพราะว่าออกมาจาก คุณติถ้าเป็นทางตะวันออก ออกมาจากพระไตรปิฎกเหมือนกัน เพียงแต่จะจับตรงไหนใช้

อย่างเช่นเราคนจีน เห็นไหม เจงมิ่ง การเข้าไปเคารพปู่ย่าตายาย ทำความเคารพ สงกรานต์ ก็เหมือนกัน สงกรานต์ของคนไทยเขาก็เอากระดูกมาบังสุกุลเหมือนกัน เป็นการเคารพเหมือนกัน เพียงแต่ใช้ประเพณีอย่างไร อันนี้เป็นประเพณี ถ้าเราทำได้เราก็ทำของเราไป ถ้าเราทำไม่ถึงตรงนั้น เราก็ผ่อนออกมา

แต่เวลาทำความสงบเข้าไปนี่สิ ต้องผ่านประเพณีนี้เข้าไป เราจะมองลึกเข้าไปอีก อย่างที่ว่า ตาเถรต้องบาตรนะ ส่องบาตรอย่างหนึ่ง แต่เป้าหมายอย่างหนึ่ง อันนี้ทุกคนเป้าหมายต้องการพ้นจากความทุกข์ใจ บรรณาจะพ้นจากความทุกข์ บรรณาจะให้สัมผัสแต่ความสุข ความสุขอย่างนี้บุญกุศลให้มาเป็นเปลือกเหมือนกัน บุญกุศล เห็นไหม เป็นอามิสทาน ทานนี้เป็นอามิสเกิดขึ้น เพื่อจะให้ทำเป็นบุญกุศลสละออกไป เพื่อจะให้ใจได้มาๆ

พอใจมันใช้จับเคลื่อนไป บุญกุศลส่งให้ดีขึ้นๆ นี่บุญกุศล แล้วถึงว่าบุญกุศลทำให้ละเอียด เข้าไปเป็นกุศลจริงๆ ของใจ มันสัมผัสเอง เห็นไหม มันไม่เป็นอามิส แล้วมันยังแนบไปกับเนื้อของใจ กิเลสมันก็อยู่ที่ใจเป็นเนื้อของใจเหมือนกัน

แต่บุญกุศลนี้เป็นเหมือนกับวาสนาบารมีสะสมมา สะสมมาเป็นพลังงานขับเคลื่อน พลังงานขับเคลื่อนเป็นพลังงานขับเคลื่อนออกมาจากใจตัวนั้น ใจตัวนั้นเป็นเนื้อของกิเลสอยู่ ถึงต้องทำความสงบเข้าไปนะ

ตื่นๆ เห็นไหม ชั้นนี้คือว่าอารมณ์ความรู้สึก ชั้นนี้ ความตื่นๆ ใช้อามิสทานเข้าไปมันก็เห็นเหมือนกัน ความตื่นๆ นะ เพราะมันมีความอยากความไม่อยากเหมือนกัน มันระดับเดียวกันใน ระดับตื่น ทำให้มีความสุขในระดับตื่นๆ

ระดับที่ลึกลงไป เห็นไหม จิตนี้สงบเข้าไป เนื้อของจิตสงบเข้าไป กิเลสมันยุบยอบตัวลง จิตนี้สงบได้ นี่บุญกุศลเกิดขึ้น กุศลอันนี้กุศลของใจ กุศล เห็นไหม ขาวแล้วดำ บุญกุศล... อกุศล ภายในลึกเข้าไปๆ พอลึกเข้าไป มันต้องเอาตื่นๆ เข้ามาก่อน ชักนำเข้ามา พอลึกลงไปตรงนั้นมันก็ ทำให้กิเลสมันยุบยอบตัวลง ลึกลงไปหน่อยหนึ่ง เห็นไหม ลึกลงไปตรงนี้ ที่นี้ความคิดอันนั้นอันใหม่เกิดขึ้น วิปัสสนาเกิดขึ้น อันนั้นอีกอันหนึ่ง อันนั้นชำระกิเลสเข้าไป

ถ้าชำระกิเลสเข้าไปแล้ว จะย้อนกลับมาเห็นตื้นๆ ความตื้นๆ เข้ามาเป็นทางเข้ามา ประเพณีวัฒนธรรมนี้เป็นทางเข้ามา แต่ถ้าไปยึดถือประเพณีวัฒนธรรมตรงนั้น มันก็เข้าไปในระดับลึกไม่ได้

ย้อนกลับมาไอ้เรื่องที่เกิดขึ้น เขาก็มองกันหลายๆ ใจ เห็นไหม เงินกุศลนั้นเป็นเงินกุศล พระเหมือนพระใจ แต่ไม่ได้คิดถึงว่าหัวใจของพระไม่เหมือนกัน หัวใจคนที่ทำแล้วเขาไม่ทำอย่างนั้น อาจารย์นี้ไม่ได้ทำเพื่อว่าทำให้มันสำเร็จไปเฉยๆ ทำแล้วยังตามหาคุณผลงานของตัวเอง ทำแล้วไม่ทำเปล่าๆ ยังตามดูใจ

ใจคนไม่เหมือนกัน ใจคนตื้นๆ ก็ทำตื้นๆ ใจคนมันไม่ตื้นนี้ มันลึกแล้วยังลึกถึงกับเป็นหลักได้ เขาถึงจะมาลูบๆ คลำๆ อย่างนั้นไม่ได้ แล้วลูบๆ คลำๆ พอเจอของจริงเข้าไป มันก็ร้องหมดแหละ

จริง... ตามหาจริง ตามดูจริง ตามดูจริงมันก็ดูแลรักษาไปจนถึงที่สุด จนกว่าท่านจะหมดไป อันนั้นถึงหมดไป

บุญกุศล เห็นไหม ทำความดีแล้วคนเชื่อถือ พอคนเชื่อถือขึ้นมา แล้วแต่ว่าจะทำไป แต่ท่านก็ไม่ทำให้ถึงกับบ้านเรือนปั้นปวนหรือ เป็นไปไม่ได้หรือที่จะทำให้บ้านเมืองปั้นปวน แต่มีอย่างเดียวเท่านั้นแหละ เลิกอย่างเดียว เลิกแล้วไม่ทำไป ถ้าเลิกอย่างเดียวเขาก็เสียหายแล้ว เพราะว่าพวกเขาไม่ได้ให้ความร่วมมือเลย เสร็จแล้วยังได้ใช้สอยในอันนี้

พอได้ใช้สอยแล้วถึงให้มันจะมารวบรวมเอาอีก มันเป็นไปไม่ได้ พอเป็นไปไม่ได้ พอของจริงขึ้นมา ของจริงฟังคุณสิ เห็นไหม ของจริง ทอง มันอยู่ที่ไหนมันโดนไฟมันก็เป็นทองอยู่วันยังค่ำนี้ของจริง มันพิสูจน์ความจริงอยู่ ถ้าของไม่จริง พอมาเจอของจริงเข้ามันก็ต้องถอย พอมันถอยมันก็นี่

“บารมีธรรมสมควรสะสมอย่างยิ่ง” คุณสิ แม้แต่อำนาจรัฐ เห็นไหม ถ้ามีอำนาจ เขามีอำนาจจริงๆ เขายังไม่กล้าเลยนะ กับอำนาจรัฐ เขามีอำนาจอยู่ในมือ แต่บารมีธรรม ธรรมมันเหนือโลกนะ ทำให้เขาหัวน้ําไหวได้ใจ เขาหัวน้ําไหว เขาเลิกไปมันก็จบ เอวัง